

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ҚАРШИ МУҲАНДИСЛИК-ИҚТИСОДИЁТ ИНСТИТУТИ

“ИШЛАБ ЧИҚАРИШ МЕНЕЖМЕНТИ” КАФЕДРАСИ

**ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА
ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ ШАРОИТИДА КИЧИК
БИЗНЕС ВА ТАДБИРКОРЛИКНИ ЗАМОНАВИЙ
БОШҚАРУВ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ**

Республика илмий-амалий анжумани

МАЪРУЗА ТЕЗИСЛАРИ ТЎПЛАМИ

2018 йил 16-17 апрел

Қарши – 2018

157	Хонтўраев Б.	Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг экспорт салоҳиятини оширишнинг устувор йўналишлари	419
158	Хушвақтова Г. Х.	Кичик бизнес ва тадбиркорликни ривожлантиришда таваккалчиликнинг аҳамияти	421
159	Темирова Ф.С.	Инновацион маркетинг хўжалик фаолияти самарадорлигини оширувчи восита сифатида	422
160	Xolliyev Sh. Xusanov R.	Qurilish sohasining rivojlanishida qurilish materiallari sanoatining tutgan o'rnini va ahamiyati	425
161	Xasanov Sh. X.	O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish muhim vazifa	426
162	Saidboyev Sh. Tojiev A.	The essence and significance of free economic zones	428
163	Имомов Б.Х.	Ўзбекистон ва Туркия ўртасида иқтисод соҳадаги ҳамкорлик масалалари	430
164	Казаков О.С. Қозоқов С.О.	Кичик бизнес субъектида ишлаб чиқариш фаолиятини ривожлантириш йўллари	433
165	Қосимов Ж.Р. Бозоров А.Р.	Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ривожланиш тенденциялари	436
166	Султонов Ш.А. Солиев А.У. Султонов Б.А.	Чуқур таркибий ўзгаришлар шароитида инновацион бизнес - муваффақият калити	438
167	Шавқиев Э.	Аҳоли ҳаёт даражаси ва сифатини оширишда чакана савдонинг ўрни	440
168	Холмуродов О. Аминов Ш.	Иқтисодиётда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг роли	444

5-Шубба. Мамалакатни ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясига оид вазифалар ва уларни амалга Ошириш

169	Ғуломов С.С.	2017-2021 йилларда ҳаракатлар стратегиясини сифатли амалга оширишда интеллектуал салоҳият ва инновациялар роли	446
170	Гулямов С.С. Шермухамедов А.	Высшее образование Узбекистана: проблемы интеграции в европейскую систему высшего образования	449
171	Гулямов С. С. Шермухамедов А.	Интеллектуальный потенциал и инновации в повышении качества подготовки специалистов по	451
172	Адылова З.Д.	Зарубежный опыт инновационного развития экономики, науки и образования	454
173	Суннатов З.У. Норинов Ф.Қ. Мейлиева К.О. Жўраев Ф.О.	Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида олий таълим муассасаларида инновацион фаолиятни ташкил этишда илмий ёндашувлар	456

2016-йиллар давомида ушбу мақсадларга ТИКА 23 миллион АҚШ доллари ажратди.

Айниқса, Туркиядагитуризмсоҳасиюксакривожланганбўлиб, хусусан, асримизбошларидасоҳа 10 миллиарддоллар даромадкелтирганбўлса, 2014 йилгакелибэсахорижийсайёҳлартомонидандавлатхазинасига 34,3 миллиарддоллармаблағкелибтушган.

Иккимамлакатрасмийделегациялариинштирокидаўтказилганмузокарадасавдо, саноат, қишлоқхўжалиги, транспорт, туризм, илм-фанвабошқасоҳалардагиҳамкорликниривожлантиришмасалаларимуҳокама қилинди.

ТуркияраҳбариРажабТоййибЭрдўғанТошкентҳартомонламастратегикаҳамиятга эгаҳамкорэкани, аҳолиси 32 миллионбўлганЎзбекистонтабийгаззахирасибўйичадунёдаеттинчиўринда, уранзахирасибўйичатўртинчи, пахтаетиштиришбўйичаолтинчи ваунингэкспортбўйичаиккинчиўриндатуришинитаъкидлади. Шунгақарамай, иккитомонламаиқтисодиймуносабатларкўламикутилгандаражадаэмас, 2016 йилякунигакўра, ўзаротоварайирбошлашҳажми 1,2 миллиарддолларни, жориййилнингсаккизойидаэса 900 миллиондолларниташкилқилган. МузокараларякунидаПрезидентлариккимамлакатҳамкорлигиниянги, стратегикбосқичгақўтаришмақсадидаҚўшмабаёнотниимзолашди.

Шунингдек, иқтисодиёт, савдо-сотиқ, саноат, банк-молия, инвестиция, туризм, транспорт-логистика, соғлиқнисаклаш, кадрлартайёрлаш, мудофаавабошқасоҳалардагиҳамкорликниривожлантиришга доир 20данзиёдхужжатларқабул қилинди.

Хулоса ўрнида, давлатимиз раҳбарининг Туркияга ташрифи мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларда янги саҳифа очди ва икки мамлакат ўртасидаги иқтисодий ҳамкорликнинг муҳим истикболларини белгилаб берди. Имзоланган хужжатлар ва эришилган келишувлар икки давлат муносабатлари мустақамлашга хизмат қилиши шубҳасиздир.

КИЧИК БИЗНЕС СУБЪЕКТИДА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎЛЛАРИ

Казаков О.С., Қозоқов С.О – Наманган мухандислик-технология институти

Мамлакатимизнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйилиши энг устувор йўналишлардан ҳисобланади. Мамлакатимизда ушбу соҳага эътибор кучайтирилмоқда. Президентимиз ва ҳукумат раҳбарлари ўз диққат-эътиборларини кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолиятини ривожлантиришга қаратмоқдалар. Аҳолининг реал даромадларининг катта қисми кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ҳисобидан юзага келмоқда.

Кичикбизнеснинг ишлаб чиқариш фаолиятини ривожлантириш эса янада катта самара олинишига сабаб бўлади.

Кичик бизнес субъектида ишлаб чиқариш фаолиятини ривожлантиришуларнинг техник ва технологик даражасига, уларда фаолият кўрсатаётган ходимлар ва мутахассисларнинг иш натижаларига, молиявий даражаларига, меҳнат унумдорлигига боғлиқ. Ҳозирги вақтда кўплаб тадбиркорлик субъектларида ходимларнинг малакасига етарли даражада эътибор берилмаяпти. Тадбиркорлик субъектларида фаолият кўрсатаётган кўплаб мутахассислар, иқтисодчилар, технологлар, ҳуқуқшунослар ва бошқалар ўз вазифаларини яхши билган ҳолда тадбиркорлик фаолияти назарияси ва амалиёти бўйича етарли даражада билимга эга эмаслар. Улар бозор иқтисодиёти шароитида тадбиркорлик фаолиятини ўрганишлари, ўз малакаларини ошириб боришлари ва қайта тайёрланишлари лозим. Шу билан биргаликда, улар ахборот технологиялари соҳасида ҳам маълумот олишлари мақсадга мувофиқдир.

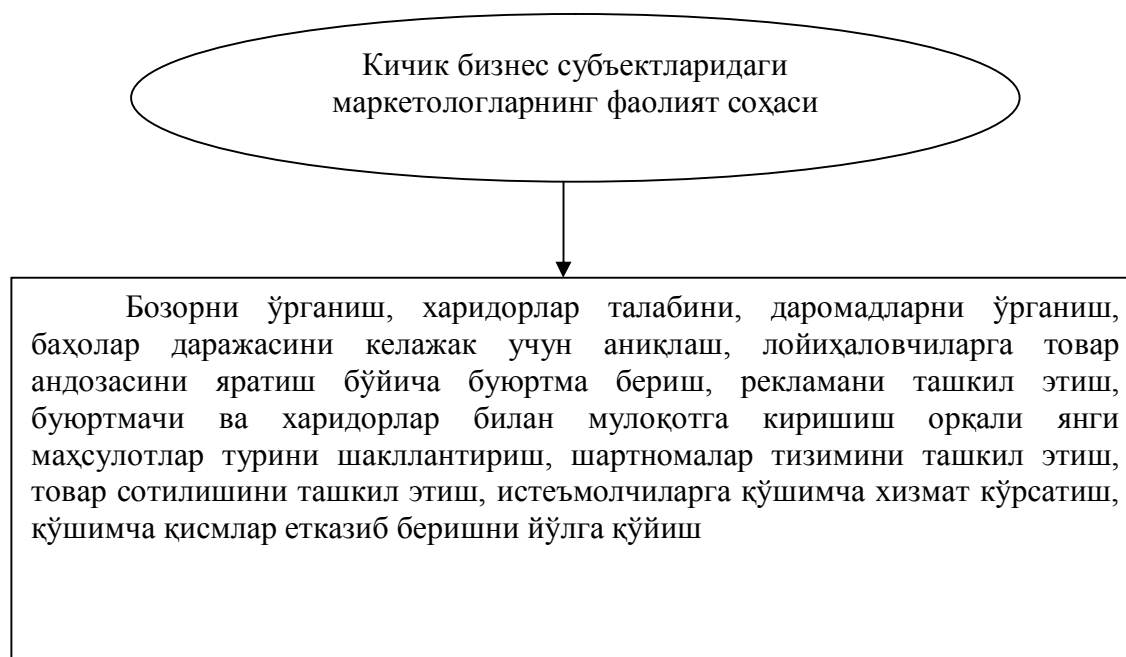
Кичик бизнес субъектларининг ишлаб чиқариш фаолияти уларнинг бошқа корхона ва ташкилотлар билан интеграцияси асосида ҳам ривожланиши мумкин. Айниқса, уларнинг йирик саноат корхоналари билан ҳамкорлиги муҳим аҳамиятга эгадир. Йирик корхоналарнинг буюртмалари асосида майда бутловчи қисмларни ишлаб чиқариш билан шуғулланадиган янги кичик корхоналар ташкил этиш, хонадонларда майда хусусий цехлар очишни рағбатлантириш орқали ҳам саноат ишлаб чиқариши соҳасидаги кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни янада ривожлантиришга ҳисса қўшишимиз мумкин.

Кичик бизнес субъектларининг ишлаб чиқариш фаолиятини йўлга қўйишда ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва бошқаришнинг замонавий тамойилларига амал қилиш лозим. Ҳар қандай ишлаб чиқаришда маҳсулот ишлаб чиқариш учун харажатлар сарфланади. Бундаги харажатларни катта ёки кичик бўлиши кўплаб омилларга боғлиқдир. Ҳар бир маҳсулот тури турли усулларда, турли дастгоҳларда, турли хил маҳсулотлардан фойдаланилган ҳолда ишлаб чиқариш мумкин. Мана шу танловдаэнгсамаралива камчиқиндили, камхаражаткилинадиганйўлинитанлашсамарадорликнингортишигасабаббўлади . Амалгаошириладиганушбутанловмаҳсулотсифатигаижобий таъсирэтишига эришиш лозим.

Ишлаб чиқариш соҳаларидаги кичик бизнес субъектлари фаолиятини ривожлантириш мақсадида уларда фойдаланиладиган иқтисодий ресурсларнинг мониторингини олиб бориш лозим. Бу ресурслардан фойдаланишнинг корреляция коэффициентини аниқлаш ва ҳар бир омил бўйича белгиланган дастурларни тузиш ва уларни амалга ошириш лозим.

Кичик бизнес субъектларининг ишлаб чиқариш фаолиятида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар тезроқ сотилиши учун харидорлар талабини таҳлил қилиш ва ўрганиш, ишлаб чиқариш, сотиш жараёнларини тезлаштириш, рақобатбардошли маҳсулотлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш лозим.

Кичик бизнес субъектларининг ишлаб чиқариш фаолияти самарадорлигини оширишда улардаги маркетинг фаолияти билан шуғулланаётган мутахассисларнинг фаолиятини тўғри ташкил этиш муҳим аҳамият касб этади. Кичик бизнес субъектларидаги маркетинг фаолият соҳаси кенг бўлиб, у ўз ичига қуйидагиларни олиши лозим: бозорни ўрганиш, харидорлар талабини, даромадларни ўрганиш, баҳолар даражасини келажак учун аниқлаш, лойиҳаловчиларга товар андозасини яратиш бўйича буюртма бериш, рекламани ташкил этиш, буюртмачи ва харидорлар билан мулоқотга киришиш орқали янги маҳсулотлар турини шакллантириш, шартномалар тизимини ташкил этиш, товар сотилишини ташкил этиш, истеъмолчиларга қўшимча хизмат кўрсатиш, қўшимча қисмлар етказиб беришни йўлга қўйиш ва ҳоказолар.

1-расм. Кичик бизнес субъектларидаги маркетинг бўйича мутахассисларнинг фаолият соҳалари.

Кичик бизнес субъектларининг ишлаб чиқариш фаолияти самарадорлигини оширишнинг муҳим йўналишларидан яна бири сифатида улардаги харажатлар ва натижалар муносабатларини ҳисобга олишни таклиф қиламиз. Харажатлар ва натижалар муносабатларини ҳисобга олишда биринчи навбатда харажатларни баҳолаш ва натижаларни белгилаш зарур. Натижа сифатида ишлаб чиқарилган маҳсулот, олинган даромад ва фойда олинади. Кейинги навбатда ташқи муҳитда амалга ошаётган ўзгаришларни ҳисобга олинади. Бу йўналишларнинг барчаси кичик бизнес субъектларининг ишлаб чиқариш фаолияти самарадорлигини оширишга олиб боради.